

[Økonomi- og budgetministeren.]

Den socialdemokratiske ordfører har her klart og tydeligt givet udtryk for, at også partiet ser med sympati på flere af disse tanker. Jeg har i min anden bemærkning givet udtryk for nøjagtig det samme. Men det, der er opnået, er et forhandlingsresultat, og det ville se ganske ejendommeligt ud, hvis vi efter i november måned 1971 at have forhandlet os til rette med organisationerne nu skulle komme og sige til organisationerne: I har altså slet ikke forstået, hvad det hele drejer sig om, for I har slet ikke forstået at varetage jeres egne interesser, jeres egne synspunkter. Nu har vi altså fundet nogle bedre ideer, nu vil vi gerne genoptage forhandlingerne på et nyt grundlag.

Hr. Niels Helveg Petersen må undskyldte mig. Hvis det var en minister i en VKR-regering, så ved jeg, at han ville afvise sådan noget diletterteri.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Niels Helveg Petersen): Med ministerens seneste bemærkninger ved organisationerne, at de har fuld dækning for en henvendelse til ministeren om at lave regler, som går videre end de nuværende. Man ved, at der er dækning i regeringen og i regeringspartiet, man ved, at der er dækning i folketinget. Problemet er altså ikke så stort.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Efter de faldne udtalelser forslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov for Grønland om ekspropriation.

(Lovforslaget (nr. 74) findes i tillæg A. sp. 1285, fremsættelsen i tidenden sp. 1875).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Søren B. Jørgensen: Jeg vil betragte det foreliggende lovforslag som en af de brikker, der fremover skal være med til at danne mønsteret i den nye politik på Grønland. Såvel statsministeren som Grønlandsministeren var i åbningsdebatten den 21. oktober sidste år inde på hele denne nyvurdering, og det er det første forslag, den nuværende Grønlandsminister fremsætter desangående. Jeg kan kun hilse det med tilfredshed, og jeg vil gerne sige, at hvis den fremtidige lovgivning på Grønland bliver skåret over den samme læst, ja, så skal forslagene være velkomne.

I det store og hele mener jeg, at forslaget er et godt middel til at opnå dets formål, nemlig at virkeliggøre de byplaner, der findes for samtlige byer på Grønland nu.

Jeg har prøvet at foretage en sammenligning med den danske ekspropriationslov. Det er gået, som det altid går, når vi prøver at vurdere forholdene i Danmark og på Grønland; det kan man ikke, forholdene er for forskellige.

Det forslag, der foreligger, kan stort set opdeles i tre hovedpunkter. For det første til hvilke formål der kan eksproprieres, dernæst fremgangsmåden, når der skal eksproprieres, og endelig de myndigheder, der skal forestå ekspropriationen.

Hvad det første angår, så er det ganske konkret angivet i 12 punkter, til hvilke formål der kan eksproprieres. Jeg finder alle de 12 punkter rimelige ved én gennemgang. Jeg mener, de alle kan henføres under begrebet almenvellet, hvilket vil sige, at der kun kan eksproprieres, såfremt det er til faciliteter, der vil komme befolkningen til gode. Man har ydermere klart tilkendegivet, at der skal foreligge en godkendt byplan for det pågældende område. Jeg har som sagt ingen indvendinger imod formålene.

Noget væsentligt i lovforslaget er også dette, at der kan ikke foretages ekspropriation, før der i forvejen er skaffet bolig til personer, hvis bolig må vige for en byplan el. lign., og det er ydermere klart anført, at det skal være en bolig, der skal passe til den pågældende families størrelse og også til dens økonomi. Med den bestemmelse løber vi ind i hele problematikken om boligtilskud. På finansloven er der afsat 500.000

[Søren B. Jørgensen.]

kr., som de grønlandske kommunalbestyrelser kan bruge til boligtilskud, men det vedrører ikke dette lovforslag. Man har, som jeg før omtalte, altså byplaner for samtlige byer på Grønland. Det må derudfra være muligt at danne sig et skøn over, hvor mange ejendomme der kan forventes at skulle eksproprieres i de kommende år. Jeg er klar over, at det kan ministeren selvfølgelig ikke svare på på nuværende tidspunkt, og det beder jeg heller ikke om, men jeg tror, det kan være interessant under udvalgsarbejdet at få noget sådant oplyst.

Når man fra landsrådets side har bedt om denne lov nu, så må det vel også have sin årsag. Er det sådan, at man har været ude for tilfælde, hvor man ikke har kunnet tale sig til rette, hvis en ejendom lå i vejen for en planlagt udvikling? Jeg beder ikke her om konkrete tilfælde, men vil gerne bede ministeren oplyse, om det er en af årsagerne til, at landsrådet har bedt os om at vedtage lovforslaget.

Jeg har altså ingen indvendinger mod nogle af de formål, hvortil ministeren kan foranledige en ekspropriation.

Vender vi os til fremgangsmåden ved ekspropriationen, så er det mit indtryk, at også her har ministeren haft en heldig hånd. Der er her tale om en væsentlig forenkling i forhold til den danske ekspropriationslov. Jeg har fået opfattelsen af, at ministeren i så stor udstrækning som muligt, og hvor det er forsvarligt, vil foranledige, at besigtigelsesforretningen og selve ekspropriationen, hvor erstatningen fastsættes, gennemføres i ét og samme møde. Man har udeladt taksationskommissionen, men alligevel på en tilfredsstillende måde sikret, at de berørte kan få en erstatning prøvet dels ved den grønlandske landsret, dels ved østre landsret og endelig eventuelt helt ved højesteret. Der er altså tale om en virkelig forenkling, samtidig med at man har sikret borgernes ret til at appellere en kendelse.

Endelig er der de myndigheder, der skal forestå ekspropriationerne. Her foreslås det, at formanden for en ekspropriationskommission skal være en af kommissarierne ved statens ekspropriationer her i Danmark. Ydermere skal ministeren udpege 2 — jeg går ud fra også her fra Danmark. De 2 øvrige medlemmer skal vælges af det grøn-

landske landsråd, og desuden skal der udpeges 2 tilforordnede fra den pågældende kommunalbestyrelse, hvor ekspropriationerne skal foregå. Jeg kan ikke få andet ud af denne sammensætning, end at ministeren her har sikret væsentlige ting: en uvildighed og en erfaring i ekspropriationssager, samtidig med at man her har tilført kommissionen 2 medlemmer med stemmeret fra landsrådet plus 2 kommitterede, om man kan sige det tilforordnet fra den pågældende kommunalbestyrelse. Herved bliver der tale om personer, der har et indgående kendskab til de særlige grønlandske forhold.

Jeg kan anbefale lovforslaget til vedtagelse. Jeg vil gerne tilføje, at vi i socialdemokratiet ved dette tilsagn også har lagt vægt på, at forslaget er gået det, vi kan kalde den grønlandske kommandovej. Det har først været behandlet i Grønlandsrådet, så i landsrådet, dernæst hos ministeren og endelig her i folketinget. Det er landsrådet, der har bedt om denne lov, og da vi har den opfattelse, at det er grønlænderne selv, der skal tilrettelægge deres politik i så stor udstrækning som muligt, kan vi som sagt tilsige ministeren vor positive medvirken.

Thestrup: Det forslag, vi her behandler, minder jo meget om den lov om fremgangsmåden ved ekspropriation, som blev vedtaget her i tinget i 1964. Men forslaget omfatter dels noget mere, dels er det ikke så indgående — og behøver heller ikke at være så indgående — som loven af 1964. Jeg skal holde mig til nogle hovedpunkter, idet jeg på mange områder kan give min forgænger her på talerstolen, den ærede socialdemokratiske ordfører, ret i hans betragtninger. Der er imidlertid ét hovedpunkt, hvor jeg absolut ikke kan give ham ret.

Jeg vil først sige, at jeg kan slutte mig til, at der ikke skal være nogen taksationskommission til efterprøvelse af erstatningsfastsættelsen.

Derimod vil jeg bestemt vende mig imod ekspropriationsbestemmelsen i § 1, stk. 1, nr. 11, hvorefter man kan ekspropriere til beboelsesformål. Når man kan ekspropriere det ene menneskes bolig for at overlade ejendommen til en anden, selv om denne anden er en boligforening, så åbnes der muligheder for vilkårlighed. Jeg kan heller ikke se det rimelige i, at man skal give statsbor-

[Thestrup.]

geren i Grønland mindre beskyttelse end statsborgeren andre steder i landet. Forslaget her går nemlig videre end de love, vi har på dette område her i landet. Det går videre end landsbyggeloven af 1960, § 56. Efter den kan der kun eksproprieres til opnåelse af tilfredsstillende bebyggelses- eller vejforhold, og man er, så vidt jeg forstår, fra alle sider enig om, at efter denne bestemmelse kan der ikke eksproprieres til beboelsesformål. Forslaget går også efter min opfattelse videre end byplanloven af 1962. Efter dens § 12 kan privates ejendom eksproprieres til de i en godkendt byplan afsatte veje, torve, pladser, kirkegårde, spor- og ledningsanlæg eller til opførelse af de i planen afsatte offentlige bygninger eller andre anlæg, som det i øvrigt er af væsentlig betydning for det offentlige at råde over for at kunne gennemføre denne plans bestemmelser. Der gøres i von Eybens og Thøger Nielsens bog „Fast ejendoms regulering og beskatning“ i et afsnit, der er skrevet af kontorchef Vagn Rud Nielsen, den bemærkning, at der kun foreligger få tilfælde, hvor spørgsmålet om ekspropriation efter dette princip — efter denne lov har det ikke været, fordi den er så forholdsvis ny — har været forelagt domstolene, og de er alle før byplanloven. Så vidt jeg kan se, kan vi ikke slutte noget af disse domme om, at man kan ekspropriere til boligformål efter den nuværende bestemmelse.

Jeg vil også gerne bemærke, at det er vel et spørgsmål, om ikke udfaldet af jordlovsafstemningen har betydning netop på dette punkt. Jeg synes derfor nok, at udtalelsen i bemærkningerne til § 1 er noget ulden. Der står:

„I Danmark er der ikke direkte hjemmel til ekspropriation til boligformål, men man kan med hjemmel i landsbyggeloven, byplanloven og saneringsloven få skik på bebyggede områder, således at disse udnyttes mere hensigtsmæssigt.“

Den formulering i bemærkningerne gør ikke klart, at der her i Danmark ikke kan eksproprieres til boligformål.

Grunden til, at dette ikke kan ske, er ganske klar: man vil beskytte den enkelte statsborger mod vilkårligheder. Men dette gælder naturligvis også på Grønland. Det vil ikke være rimeligt at give Grønland mindre beskyttelse, end vi har.

Må jeg med den anledning, som dette forslag giver, spørge ministeren: vil det være urimeligt at lade Grønlands byer matrikulere og gennemføre et tinglysningsssystem — altså for byerne eller for de byer, hvor det er rimeligt — ligesom vi har det her?

Jeg vil endelig sige om bestemmelsen i § 1, stk. 1, nr. 12, at den vil jeg gerne se nærmere på i et udvalg. Den går noget videre end den bestemmelse, vi har her i landet, men det er jo et område, tror jeg jeg kan sige, som vi ikke har så forfærdelig meget sagkundskab på, minedrift, og jeg vil gerne høre noget om, hvordan man andre steder bærer sig ad, inden jeg træffer bestemmelse på dette område.

Jeg kan altså på mit partis vegne sige, at vi ikke vil være med til den nævnte ekspropriationshjemmel, og at vi også gerne vil se på nr. 12 i § 1, stk. 1, men at vi naturligvis vil være med til at drøfte begge disse problemer, og at vi i øvrigt er velvilligt indstillet over for lovforslaget.

From: Mit partis ordfører, hr. Holger Hansen, er i Grønland for tiden, og jeg skal derfor på venstres vegne fremsætte et par bemærkninger om det foreliggende lovforslag.

Jeg vil gerne begynde med at konstatere, at ordet ekspropriation har ikke nogen god klang i den almindelige borgers øren, men jeg vil ikke afvise, at der kan være baggrund for dette kedelige indgreb med henvisning til de særlige forhold i Grønland, og jeg har da også bemærket som andre ordførere, at Grønlandsrådet har ønsket en sådan lov, ligesom jeg ser, at statslige organer meget stærkt har givet udtryk for ønsket om et sådant redskab. Jeg vil om dette gerne sige, at jeg lægger megen vægt på det første, knap så megen vægt på det sidste.

Jeg har forstået på socialdemokratiets ordfører, hr. Søren B. Jørgensen, at lovforslaget har ikke alene været ønsket af det grønlandske landsråd, men det har også været forelagt det grønlandske landsråd i sin nuværende skikkelse, og jeg må uden videre gå ud fra, at det grønlandske landsråd dermed også har godkendt de enkelte bestemmelser. Jeg vil dog gerne have det bekræftet.

Jeg tænker ikke mindst her på den samme bestemmelse som det konservative folkepartis ordfører, hr. Thestrup, nemlig

[From.]

punkt 11 i § 1, stk. 1, der forudsætter, at man kan ekspropriere en bolig for at skaffe plads til en anden bolig. Jeg har ganske vist med tilfredshed bemærket, at der i så fald skal skaffes anden bolig til den familie, der tvinges bort, men ud fra begrebet boligens ukrænkelighed, som dog har en meget stærk prioritet i grundloven, er jeg ligesom hr. Thestrup yderst betænkelig ved et sådant indgreb.

Jeg har også hæftet mig ved en sætning i § 11, hvoraf jeg gerne vil citere de to første linjer. Der står:

„Søgsmål til efterprøvelse af en kendelse, hvorved erstatning gives eller nægtes . . .“

Jeg spørger ministeren: kan man nægte erstatning i en ekspropriationssag? Efter min formening må det da være sådan, at det ville være imod grundloven, om man nægtede erstatning ved en ekspropriationssag. Jeg kan meget vel forestille mig et tilfælde, hvor der intet er at erstatte, men i så fald nægter man jo heller ikke en erstatning, og jeg vil derfor gerne konkretisere mit spørgsmål til ministeren derhen: i hvilke tilfælde vil erstatning for ekspropriation kunne nægtes?

Jeg mener, at dette lovforslag absolut er egnet til en udvalgsbehandling, og jeg kan tilsige venstres positive medvirken til et sådant arbejde.

Jeg vil gerne til sidst henlede opmærksomheden på en passus i ministerens fremsættelsestale, som har undret mig en lille smule. Jeg citerer igen:

„Ud fra mit kendskab til den i Grønland herskende autoritetstro kunne det måske give anledning til bekymring, at disse varsler er gjort præklusive bortset fra bestemmelsen i § 11, . . .“

Det drejer sig altså om varslingsfristerne for anke, men „præklusiv“ hr. minister, hvad er det for noget? Det ved jeg i hvert fald ikke. Jeg synes godt nok, det lyder flot, det lyder endda meget flot. Men hvordan tror folketinget, at det vil gå ministerens landsmænd, når de skal til at læse loven og får noget at vide om præklusive ankefrister? Det er jeg ikke så glad for, og jeg må have lov til at minde folketinget om, at lovene skrives for befolkningen og ikke for jurister. Det er efter min mening en af de smukkeste

blomster fra kancellistilen, som jeg længe har set, og jeg synes ærligt og redeligt, at det er en lille smule flovt. Men disse fine udtryk er måske anvendt for at stimulere den autoritetstro, som den højtærede minister også omtaler. Jeg håber ikke, ministeren har ret med hensyn til denne autoritetstro i Grønland, og hvis der skulle være en sådan, så må folketinget bede ministeren medvirke til, at vi får den udryddet snarest muligt; lad dog befolkningen deroppe forstå, at autoriteter er til for at tjene befolkningen, og man står ikke med hatten i hånden, når en sådan hjælp skal ydes.

Jeg bliver i det hele taget nødt til at sige til folketinget, at jeg er en lille smule urolig over Grønlandsministerens stil. Her anvender ministeren kancellistilen, og han taler om autoritetstro. I det næste forslag, vi skal drøfte, foreslår ministeren oprettet et monopol for fritidsundervisning i Grønland med en, jeg havde nær sagt kongevalgt formand.

Nu har vi lige haft en debat om nærdemokrati og om medindflydelse på arbejdsmarkedet og alt det, der hører til, og som jeg ved at den regering, den højtærede minister har den ære at være medlem af, sætter meget højt. Jeg tror, at folketinget bliver nødt til at minde ministeren om, at disse ting findes. Man skulle næsten tro sig hensat til Frederik den Sjettes dage, og jeg vil stærkt overveje, om jeg ikke vil være sindet fremover at betegne ministeren som excellence.

Svend Haugaard: Der er grund til at fremhæve, at der gælder ganske særlige forhold for Grønland. For det første må man lægge meget stærk vægt på, at al jord er statsjord, og denne jord er udlånt uden afgift uanset beliggenhedsværdi og uanset bekvemmelighedsværdi. Endvidere er det sådan i Grønland, at der ikke findes nogen grundskat. Man har altså de pågældende områder gratis til fri udnyttelse. En grundskat, som ellers kunne have været med til at skabe en vaklen i besiddelsesinteressen, er altså noget, man mangler.

Selv om Grønland er et fantastisk stort område, kniber det med byggeplads. Der er en meget snæver grænse for, hvordan byerne kan udvides, og hvilken egnet byggeplads man kan finde. Nu ligger det sådan, at byudviklingen er inde i en stærk fremgang i Grønland, og det kræver ordnede forhold.

[Svend Haugaard.]

Det kan derfor være nødvendigt i visse situationer at tage en grund tilbage — en grund, som staten har udlånt — men naturligvis tage den tilbage mod fuld erstatning af den værdi, der ligger i bygningerne — selvfølgelig ikke i jorden, for det er statens ejendom i forvejen.

Man er i lovforslaget gået et enkelt skridt videre, end man vil gå med ekspropriation i Danmark, og det kan man gøre ud fra den baggrund, som jeg her har nævnt, at det er statsjord, og at der ikke er skat på jorden.

Jeg mener ikke, det er noget, der er ønskeligt, men hvis man ikke i visse situationer havde mulighed for at ekspropriere også en bolig, dog med absolut tryk på at der er sikret bolig andetsteds, ja, så ville det betyde, at den, der på et heldigt tidspunkt havde sikret sig netop denne byggegrund på ubestemt tid, ville være i stand til under en forhandling at presse prisen op i en sådan højde, at der ville komme en ganske urimelig fortjeneste deraf.

På den baggrund kan jeg give tilslutning til lovforslaget. Jeg mener, der er en række enkeltheder, der skal drøftes nærmere, ikke mindst med hensyn til ekspropriationskommissioner o. lign., i udvalg, men som helhed kan jeg give tilslutning til lovforslaget.

Poul Dam: Jeg kunne i og for sig også nøjes med at give tilslutning til velvillig behandling af lovforslaget i udvalget, men jeg vil dog gerne lige knytte et par bemærkninger til spørgsmålet om erstatningsfastsættelse.

Som hr. Svend Haugaard lige har sagt, er det jo sådan, at der ikke er privat ejendomsret til jord, at man altså, når man eksproprierer, eksproprierer en bygning, der ligger på en jord, der i forvejen tilhører staten. Det, der interesserer mig her, er, hvordan værdien af en sådan bygning skal fastsættes ved erstatning. Hvis man fastsætter den udelukkende i forhold til den investering, der er foretaget i de pågældende bygninger, med passende afskrivninger, så er der vel i og for sig ikke noget særligt problem i det. Problemet opstår, hvis det f. eks. er en forretningsejendom, hvor man skal give en erstatning for en goodwill, som i meget høj grad er oparbejdet på grundlag af en be-

stemt beliggenhed, en beliggenhed, der jo normalt plejer at være knyttet til jorden — den jord, der altså i Grønland ingen værdi har. Der kan komme situationer, hvor erstatningsproblemet bliver stort, og der kan komme situationer, hvor mangelen af en kapitalvindingsafgift eller en lignende skat i Grønland også bliver ganske følelig. Jeg håber, vi også får lejlighed til at drøfte dette problem, selv om det er et sideproblem i denne sag, når vi går i gang med udvalgsarbejdet.

Ministeren for Grønland (Knud Hertling): Jeg vil gerne begynde med at takke for en velvillig modtagelse af lovforslaget.

Selvfølgelig var jeg klar over, da jeg fremsatte forslaget, at der fra visse sider ville komme protester mod en af bestemmelserne i kap. I om ekspropriationsformål, den om beboelse. Hr. Thestrup var bl. a. inde på, at vi ved at gennemføre en sådan bestemmelse vil give vore borgere i Grønland mindre beskyttelse end den beskyttelse, man giver borgerne hernede.

Jeg tror, det er et meget interessant spørgsmål at diskutere nærmere, for jeg har selv den opfattelse, at der ved vurderingen af den slags velerhvervede rettigheder er mange andre punkter og andre vurderingsgrundlag, der kommer ind, når man skal til at tale om tingene set fra forskellige synspunkter.

En væsentlig ting for mig i denne situation er, at Grønlands landsråd selv har bedt om at få denne bestemmelse indføjet i lovforslaget. Vi står altså i den situation, at man ud fra traditionel dansk tankegang med hensyn til fast ejendoms beskyttelse siger, at beskyttelsen her i Danmark er større end den, der bliver i Grønland, mens man fra grønlandsk side, hvor man måske ikke er så forankret i disse tankegange om traditionel ejendomsbesiddelse, sætter andre hensyn højere end dette traditionelle ejendomsretlige begreb. Når landsrådet har ønsket at få denne bestemmelse indføjet, er det ud fra en tankegang om, at vi i Grønland mange gange trænger til at få boligforholdene forbedret, også af hensyn til folkets sundhedstilstand. Vi kan i en sådan situation møde folk, som nægter at udlevere deres boliger, som man fra samfundets side

[Ministeren for Grønland.]

bedømmer til at være dårlige, usunde boliger, og så længe vi ikke har nogen lovmæssig adgang til ekspropriation, møder vi den vanskelighed, at vi skal til at forhandle med disse ejere for i det hele taget at kunne få deres ejendom. Netop sundhedsmæssige hensyn prioriterer man meget stærkt fra grønlandsk side, og det er altså en af de væsentligste begrundelser for, at man fra landsrådets side har ønsket at få denne bestemmelse indføjet. Jeg håber meget på, at vi under udvalgsbehandlingen kan komme til at tale mere indgående om dette spørgsmål, så vi måske i sidste ende, når vi skal til at vedtage lovforslaget, kan få en lov, som har hele folketinget bag sig.

Der blev stillet spørgsmål om matrikulering af jorden i Grønland. Dette er en meget vanskelig opgave i Grønland; det kan vi nok alle sammen så nogenlunde forestille os. Men der har været et arbejde i gang gennem nogle år, hvor man har forsøgt at finde frem til en matrikuleringsmulighed. I de større byer har man gennemført en vis nummerring af husene. Jeg ved godt, at det juridisk ikke er en matrikulering, men denne registrering har dog virket ganske tilfredsstillende efter de forhold, vi har i øjeblikket. Men jeg ser ganske tydeligt i øjnene, at skal vi have samme realkreditmuligheder i Grønland som her i landet, er hele spørgsmålet om matrikulering meget vigtigt, og jeg vil da følge det op.

Hr. From skal jeg i og for sig ikke sige ret mange ord til. Jeg vil selvfølgelig glæde mig til at blive betegnet som excellence, men jeg er lidt ked af, at hr. From beskylder mig for at være tilhænger af kancellistilen. Nu er der sket jo det, at vi i fremsættelsestalen har brugt et juridisk udtryk, der hedder præklusiv, og det kan jeg beklage at vi har gjort, der findes selvfølgelig danske ord, som dækker udmærket; men i lovforslaget findes dette udtryk altså ikke, det er kun brugt i fremsættelsestalen.

Når jeg i det hele taget har sagt noget om dette spørgsmål i fremsættelsestalen, er det, fordi jeg selv har været ret betænkelig, da jeg læste lovforslaget igennem og så, at disse ankefrister bliver ufravigelige: hvis man kommer en halv time efter ankefristens udløb, er der ikke mere at gøre. Derfor har jeg

også brugt udtrykket, at vi har autoritets-tro i Grønland, og jeg tror, hr. From, som har et udmærket kendskab til grønlandske forhold, vil give mig ret i, at vi endnu inden for dette område mangler temmelig meget med hensyn til frigørelse.

Hvad angår udtrykket monopolstilling, som vi har brugt i forbindelse med forslaget om fritidsundervisning, skal jeg komme tilbage til det, når vi kommer til det lovforslag. Men jeg har forstået, at hr. From med sit kendskab til Grønland og med sit partis kendskab til Grønland er indstillet på at forhandle i udvalget også med hensyn til nr. 11 i § 1 om mulighed for ekspropriation til boligformål.

Jeg vil meget gerne under udvalgsbehandlingen i det hele taget give materiale om, hvilke besværligheder vi har haft i Grønland, og jeg vil gerne vise de beløb, der somme tider forlanges for meget dårlige boliger, ligesom jeg gerne vil komme med talmateriale om, hvor dyrt det er i Grønland i dag at lave byggemodning. Hvis man er indstillet på at afholde de udgifter til byggemodning — og det er kolossale beløb, det drejer sig om — kan jeg godt forstå, at man går imod forslaget om ekspropriation til beboelse. Jeg skal nok give dette materiale under udvalgsbehandlingen, så vi ud fra disse tal også kan vurdere, hvordan ejendomsrettens ukrænkelighed kan vurderes i forhold til andre faktorer.

Jeg takker hr. Søren B. Jørgensen, hr. Svend Haugaard og hr. Poul Dam for tilslutningen; jeg glæder mig til at arbejde videre med lovforslaget i udvalget, og jeg vil give alle de oplysninger, som udvalget måtte have brug for.

Thestrup: Jeg er naturligvis ganske enig med ministeren i, at sundhedsspørgsmålet er et overordentlig vigtigt spørgsmål, og at det må være rimeligt at kunne ekspropriere for at sanere sundhedsfarlige eller brandfarlige bebyggelser, men det er der jo adgang til efter § 1, stk. 1, nr. 10, og jeg vil spørge ministeren, om vi ikke kan drøfte nærmere i udvalget, om ikke denne adgang til ekspropriation er tilstrækkelig.

Må jeg takke ministeren for de oplysninger, vi fik vedrørende registrering og begyndende matrikulering, eller hvad man kan

[Thestrup.]

kalde det, i Grønland; også dette spørgsmål glæder jeg mig til at drøfte nærmere med ministeren i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om fritidsundervisning m. v. i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 75) findes i tillæg A. sp. 1303, fremsættelsen i tidenden sp. 1878).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Knud Nielsen: Lovforslaget betyder en ajourføring og koordinering af bestemmelserne vedrørende fritidsundervisning og fritidsvirksomhed i Grønland.

Det er et meget tiltalende lovforslag, og jeg må måske have lov at komplimentere Grønlandsministeren og Grønlandsministeriets embedsmænd for det meget letforståelige sprog, forslaget er affattet i. Administrationen er enkel og overskuelig, og det samme er oplysningsvirksomhedens struktur. Jeg finder særlig grund til at fremhæve den indbyggede smidighed med hensyn til krav vedrørende alder, deltagerantal og timetal. Forslaget er så rummeligt og smidigt, at der overalt vil være mulighed for at tage fuldt hensyn til særlige lokale forhold. Hvis der f. eks. et sted ikke er tilstrækkelig mange deltagere til at etablere en aktivitet under voksenundervisningen, vil den efter forslaget kunne etableres under ungdomsskolen og omvendt. Lovforslaget åbner på

samme måde mulighed for sammenlægning og samdrift af ungdoms- og senior klubber.

Det bør også fremhæves, at lovforslaget rummer en bemyndigelse til ministeren til at fremme forsøgsvirksomhed inden for lovens rammer. Det er noget meget positivt, at deltagelse i fritidsundervisningen under alle omstændigheder skal være vederlagsfri, og at også lærebøger og lignende materiale skal stilles vederlagsfrit til deltagerens disposition, ligesom der i en række tilfælde vil kunne ydes befordringsgodtgørelse.

På finansloven for 1971-72 er der afsat 5.685.000 kr. til dette formål, og merudgifterne ifølge loven anslås til 500.000 kr. på årsbasis. I betragtning af, at staten afholder samtlige udgifter til voksenundervisning, ungdomsskole og specialundervisning og en væsentlig andel af udgifterne til de øvrige aktiviteter, virker beløbet ikke afskrækkende.

Lovforslaget skulle således i kraft af sit indhold og sin udformning kunne få en let gang gennem tinget. Det må imidlertid understreges, at dette er en ramme- og bemyndigelseslov, der rummer visse ideelle målsætninger. Når forslaget er vedtaget, står det egentlige arbejde tilbage, nemlig at udfylde rammen eller at iklæde det skelet, man har konstrueret, kød og blod. Hvis det skal lykkes, tror jeg, det vil være nødvendigt at sætte effektivt ind på især 3 områder, som jeg kort skal omtale.

Det første er spørgsmålet om lærebøger og lignende materiale til anvendelse i fritidsundervisningen. Eftersom mellem 80 og 90 pct. af den grønlandske befolkning ikke forstår dansk, er det helt afgørende for lovens heldige gennemførelse, at alt nødvendigt materiale foreligger på grønlandsk, og i det omfang, det ikke foreligger, da bliver fremstillet.

Det andet er spørgsmålet om undervisere og foreningsledere. Der findes inden for det folkelige oplysningsarbejde i Grønland kun ganske få medarbejdere og undervisere, der behersker både dansk og grønlandsk. Det nødvendiggør medvirkende tolke i det om-